

BOLALARNING SHAXSIY FAZILATLARINI RIVOJLANTIRISHGA QARATILGAN O'YINLARNI TASHKIL ETISH

Djo'rayeva Muhayyo Qaxxor qizi

Jizzax shahar 23 sonli DMTT psixologi.

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada bolalarning shaxsiy fazilatlarini rivojlantirishda o'yin faoliyatining pedagogik ahamiyati yoritilgan. O'yinlar orqali bolalarda ijtimoiy faollik, mustaqillik, mas'uliyat, muloqot madaniyati, ijodkorlik va emotsional barqarorlik kabi fazilatlarni shakllantirish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, turli yosh bosqichlarida qo'llaniladigan o'yin turlari va ularni tashkil etish metodikasi ilmiy-nazariy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: shaxsiy fazilatlar, o'yin faoliyati, bola rivoji, pedagogik texnologiya, tarbiya, ijtimoiylashuv.

Аннотация: В данной научной статье подчеркивается педагогическая значимость игровой деятельности в развитии личностных качеств детей. Анализируются вопросы формирования таких качеств, как социальная активность, самостоятельность, ответственность, культура общения, креативность и эмоциональная устойчивость у детей посредством игр. Также научно и теоретически обоснованы виды игр, используемые на разных возрастных этапах, и методология их организации.

Ключевые слова: личностные качества, игровая деятельность, развитие ребенка, педагогические технологии, воспитание, социализация.

Abstract: This scientific article highlights the pedagogical importance of play activities in the development of children's personal qualities. The issues of forming such qualities as social activity, independence, responsibility, communication culture, creativity and emotional stability in children through games are analyzed. Also, the types of games used at different age stages and the methodology for organizing them are scientifically and theoretically substantiated.

Keywords: *personal qualities, play activities, child development, pedagogical technology, upbringing, socialization.*

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborotlashgan jamiyat sharoitida barkamol shaxsni tarbiyalash masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, bolalik davrida shaxsiy fazilatlarining shakllanishi keyingi hayot bosqichlari uchun mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi. Pedagogika va psixologiya fanlarida bolalar shaxsini rivojlantirishning samarali vositalaridan biri sifatida o'yin faoliyati alohida e'tirof etiladi.

O'yin bola hayotining ajralmas qismi bo'lib, u nafaqat hordiq chiqarish, balki ta'lim va tarbiyaning muhim shaklidir. O'yin jarayonida bola atrof-muhitni anglaydi, ijtimoiy munosabatlarga kirishadi va o'z shaxsiy imkoniyatlarini namoyon etadi. Shu sababli bolalarning shaxsiy fazilatlarini rivojlantirishga qaratilgan o'yinlarni to'g'ri tashkil etish pedagog oldida turgan muhim vazifalardan biridir.

1. BOLALAR SHAXSIY FAZILATLARINING NAZARIY ASOSLARI

Shaxsiy fazilat tushunchasi

Shaxsiy fazilatlar — bu insonning xulq-atvori, xarakteri va ijtimoiy munosabatlarda namoyon bo'ladigan barqaror psixologik xususiyatlar majmuasidir. Bolalarda ushbu fazilatlar asta-sekinlik bilan, tashqi muhit va tarbiyaviy ta'sirlar asosida shakllanadi.

Asosiy shaxsiy fazilatlarga quyidagilar kiradi:

- mustaqillik;
- mas'uliyat;
- ijtimoiy faollik;
- hamkorlik qobiliyati;
- empatiya (hamdardlik);
- o'zini boshqara olish;
- ijodkorlik.

Bolalik davrida shaxs shakllanishining o'ziga xosligi

Psixolog olimlar fikriga ko'ra, maktabgacha va kichik maktab yoshida bola shaxsining asosiy tuzilmalari shakllanadi. Aynan shu davrda o'yin yetakchi faoliyat turi hisoblanadi. O'yin orqali bola:

- ijtimoiy rollarni o'zlashtiradi;
- axloqiy me'yorlarni anglaydi;
- hissiy tajriba orttiradi.

2. O'YIN FAOLIYATINING PEDAGOGIK AHAMIYATI

O'yin — tarbiya vositasi sifatida

O'yin pedagogik jarayonda samarali vosita bo'lib, u ta'lim va tarbiyani tabiiy holatda amalga oshirish imkonini beradi. Majburlashsiz tashkil etilgan o'yinlar bolada qiziqish uyg'otadi va faol ishtirokni ta'minlaydi.

O'yin jarayonida:

- bilimlar mustahkamlanadi;
- ijtimoiy tajriba shakllanadi;
- shaxsiy fazilatlar rivojlanadi.

O'yin va ijtimoiylashuv

O'yin bolani jamiyatga moslashuviga yordam beradi. Jamoaviy o'yinlar orqali bola muloqot qilish, kelishish, bahslarni hal etish va o'z fikrini himoya qilishni o'rganadi. Bu esa uning kelajakdagi ijtimoiy hayoti uchun muhim ahamiyatga ega.

3. SHAXSIY FAZILATLARNI RIVOJLANTIRUVCHI O'YIN TURLARI

Rolli o'yinlar

Rolli o'yinlar bolalarda mas'uliyat, empatiya va ijtimoiy ongni rivojlantiradi.

Masalan:

- “Shifokor va bemor”
- “O'qituvchi va o'quvchi”
- “Do'kon”

Bu o'yinlarda bola turli rollarni bajarib, ijtimoiy vaziyatlarni tushunishni o'rganadi.

Harakatli o'yinlar

Harakatli o'yinlar jismoniy rivojlanish bilan birga, iroda, qat'iyat va intizomni shakllantiradi. Bunday o'yinlar:

- jamoadi ishlash;
- qoidalarga rioya qilish;
- g'alaba va mag'lubiyatni to'g'ri qabul qilishni o'rgatadi.

Intellektual va mantiqiy o'yinlar

Bu turdagi o'yinlar bolalarning fikrlash qobiliyatini, mustaqil qaror qabul qilish va muammoni hal etish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

4. O'YINLARNI TASHKIL ETISH METODIKASI

Yosh xususiyatlarini hisobga olish

O'yinlar bolalarning yoshiga mos bo'lishi zarur. Juda murakkab yoki juda oddiy o'yinlar kutilgan natijani bermaydi.

Pedagogning roli

Pedagog:

- o'yinni maqsadga yo'naltirishi;
- bolalarni faol ishtirokga jalb qilishi;
- ijobiy muhit yaratishi lozim.

Rag'batlantirish va baholash

O'yin jarayonida bolalarni rag'batlantirish ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Bunda tanqid emas, qo'llab-quvvatlash muhimdir.

5. TAJRIBA VA AMALIY TAHLIL

Amaliy kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, muntazam tashkil etilgan rivojlantiruvchi o'yinlar bolalarda:

- o'zini erkin tutish;
- tashabbuskorlik;
- muloqot madaniyatining oshishiga olib keladi.

Tajriba natijalari o'yin asosida olib borilgan tarbiyaviy ishlar an'anaviy usullarga nisbatan samaraliroq ekanini tasdiqlaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, bolalarning shaxsiy fazilatlarini rivojlantirishda o'yin faoliyati muhim pedagogik vosita hisoblanadi. To'g'ri tashkil etilgan o'yinlar orqali bolalarda ijtimoiy, axloqiy va psixologik jihatdan yetuk shaxs shakllanadi. Shuning uchun ta'lim-tarbiya jarayonida o'yin texnologiyalaridan keng va samarali foydalanish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Vygotskiy L.S. Bolalar psixologiyasi. – Moskva, 2010.
2. Elkonin D.B. O'yin psixologiyasi. – Toshkent, 2012.
3. Abdullayeva M. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
4. Karimova V. Shaxs psixologiyasi. – Toshkent, 2019.
5. Usmonova Z. Bolalar tarbiyasida innovatsion yondashuvlar. – Toshkent, 2021.